

**UNIVERSITAT
JAUME·I**

TREBALL FINAL DE GRAU EN MAGISTERI D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

INTERCULTURALITAT I DIVERSITAT COL·LECTIVA EN LES CIÈNCIES SOCIALS

Lidia Cardona Giner

Tutor del TFG: Enric Ramiro Roca

Àrea: Espai i temps

Curs 2015/2016

Desembre 2015

ÍNDEX

1. RESUM.....	4
2. JUSTIFICACIÓ	5
3. OBJECTIUS	7
3.1. Funcions dels objectius	7
4. INTRODUCCIÓ TEÒRICA.....	8
4.1. Aprenentatge Cooperatiu.....	8
4.1.1. Segons Johnson and Johnson	8
4.1.2. Una altra proposta.....	9
4.1.3. Segons Spencer Kagan.....	10
4.2. La interculturalitat.....	11
4.3. La identitat.....	12
4.4. Els estereotips.....	13
4.5. Els educadors interculturals.....	13
4.6. Educació per al desenvolupament	14
4.7. L'Educació en Valors	15
4.8. Aprenentatge Significatiu	15
4.9. L'Escola Inclusiva.....	16
5. METODOLOGIA.....	17
5.1. Descripció de l'activitat principal amb la metodologia de Elizabeth Coelho	19
5.2. Principis bàsics del mètode Kagan.....	20
5.3. Principis bàsics del mètode Johnson and Johnson.....	20
6. RESULTATS	21
7. DISCUSSIÓ	21
8. CONCLUSIÓ	22
9. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	24
10. ANNEXOS	26

AGRAÏMENTS

Donar les gràcies al equip de docents del centre escolar CEIP Marqués de Benicarló per la seva ajuda i per ensenyar-me la professió més bonica del món, en especial a Rosa Cerdá, tutora de la classe de 6è A on he realitzat el meu període de pràctiques i he pogut dur a terme l'activitat del treball final de grau.

En aquest treball utilitzarem el terme masculí per a referir-nos a l'alumnat, tant xiquets com a xiquetes, sense manifestar cap tipus de discriminació cap al sexe femení.

1. RESUM

En aquest Treball Final de Grau (TFG) de ara endavant, es planteja un projecte intercultural que es treballarà mitjançant l'assignatura de Ciències naturals i socials, en la unitat Els països d'Europa, però afegim països dels quals provenen alguns alumnes de l'aula. També es treballarà de manera interdisciplinària amb la competència de les noves tecnologies (Tic's). En aquest projecte es pretén esmenar les carències de l'alumnat en el pla d'atenció a la diversitat cultural, i al mateix temps que per als alumnes originals del país que desapareguin els estereotips i els prejudicis cap als companys amb diferent cultura. Açò facilitarà l'aprenentatge i la integració dels alumnes nous.

El que es proposa és que l'alumnat realitzi una sèrie d'activitats a través d'un treball cooperatiu, eliminant així els estereotips i ajudant a conèixer la cultura i religió entre altres aspectes de l'alumnat nou vingut, es a dir, utilitzant mètodes d'una escola inclusiva, la qual cosa afavorirà la integració d'aquests. Estarem en tota estona treballant en igualtat d'oportunitats, aprenent a respectar als demés i a veure les altres cultures com un altre mode de vida. En conclusió, treballarem mitjançant l'educació en valors i l'aprenentatge cooperatiu, seguint la metodologia de diferents autors, com poden ser Spencer Kagan i Johnson & Johnson.

A més a més d'eradicar els aspectes esmenats, l'objectiu d'aquest projecte és conscienciar als docents de la importància i necessitat de treballar la diversitat cultural dins l'aula i aprofitar els avantatges que ens aporta.

ABSTRACT

In this Final Project (TFG) from now on, set out an intercultural project that will work through the course of natural and social sciences, in the unit of European countries, it arises, but we added some countries from which students come class. In addition, will work in an interdisciplinary way with competition from new technologies (ICTs). The goal of this project is to amend the shortcomings of students to cultural diversity plan, and simultaneously for the original students from the country wear off stereotypes and prejudices toward classmates with different culture. What is more, this will facilitate learning and integration of foreign students.

The main proposed is that students performing a group of activities through cooperative work, throwing overboard stereotypes and helping to know the culture and religion and other aspects of foreign students, in other words, using methods of an inclusive school ,will favour us to integration of these. We will constantly working on equal opportunities, learning to respect others and think

highly of other cultures as another way of life. In conclusion, we will work through values education and cooperative learning, following the methodology of different authors, such as Spencer Kagan and Johnson & Johnson

As well as eradicate all the aspects amended, the aim of this project is to raise awareness among teachers of the importance and necessity of work on cultural diversity in the classroom and reap the benefits of it gives us.

PARAULES CLAU/DESCRIPTORS:

Diversitat cultural, Interculturalitat, Integració, estereotips, Aprenentatge Cooperatiu.

2. JUSTIFICACIÓ

Cada volta, en el nostre país es troben més immigrants, el que fa que sigui un fenomen de gran importància social, demogràfica i econòmica. Son milions de persones les que venen en busca d'una qualitat de vida millor que la que tenen els seus països d'origen. Aquets fet dona lloc a un gran ventall de cultures en les nostres aules. El respecte mutu de les diferents cultures i creences és molt important, sobretot si vivim rodejats d'un entorn multicultural. Es deuen eliminar els estereotips i prejudicis, i conviure amb harmonia. La millor manera per a treballar-los és coneixent les diferents cultures, entenent que una costum i creença diferent no significa que les persones som diferents, i que cadascú mereix un tracte diferent. Volem aconseguir tot el contrari, per la qual cosa, conèixer la diversitat cultural afavoreix per a eradicar tots aquestos. És molt difícil per als immigrants introduir-se en una nova societat, en la qual no sols no comparteixen cultura, sinó tampoc el idioma. Aquest fet comporta una incorporació difícil, no sols a nivell educatiu i laboral, sinó també a nivell personal, ja que influeix per a tot; com per a relacionar-se amb les persones originals del país, fer amistats, anar a comprar... es a dir, per a tot en general.

Les afirmacions del professor Spencer Kagan desprenen que en aquesta societat tant competitiva que tenim és molt important començar a treballar amb els xiquets en l'aula d'una manera diferent però més eficaç. Tota professió està obligada a innovar i a actualitzar-se, per què? Per a no oferir un producte obsolet, en aquet cas l'aprenentatge bàsic de les persones. Tota persona que es dedica a la professió de docent ha de ser receptiva al canvi, en que cada poc període de temps canvia la majoria de les lleis amb les que tenim que familiaritzar-nos com a docents, les mateixes que en certs apartats ens costa entendre.

En la societat de hui en dia es fomenta la competitivitat, s'ha creat a persones que no saben cooperar, ni treballar en grup, ni tenir un cert grau d'empatia amb l'altre, donat què tot es basa en la satisfacció personal o en l'èxit individual. És tot açò el que pretén canviar aquet projecte,

permetre'n a l'alumnat treballar amb els companys d'una manera cooperativa que al mateix temps els ajuda a conèixer-se entre ells i a conèixer les costums, cultures i creences que els brinda la diversitat de l'aula.

Quan he treballat en l'escola en la realització dels practicums durant la meua etapa universitària, ha sigut quan he pogut observar en primera persona la quantitat de diversitat cultural que es troba dins d'una mateixa aula, al mateix temps què; tristament he pogut observar la dificultat què tenen els xiquets que venen o bé d'un altre país, o bé d'una altra comunitat per a integrar-se i per a ser respectats i acceptats, dificultat inclús en l' idioma, en fer amistats i molts etcèteres. Si a açò li afegim els valors que desenvolupen dins de la pròpia aula, on l'alumnat es sent sol, rebutjat o incomprès; on es potencia l' individualisme i la competitivitat, oferint com a resultat uns índexs cada volta més alts del fracàs i abandó escolar durant l'etapa d'educació obligatòria; tot açò em fa plantejar si l'educació està complint amb molts dels seus objectius: estem educant o sols formant futurs ciutadans? Aquesta és l'escola què volem?.

És per aquet motiu pel que vaig decidir realitzar el meu TFG tractant la interculturalitat i la diversitat col·lectiva a l'escola. Perquè com a futura mestra, açò és un tema que em preocupa molt i m'agradaria poder solventar tots aquets aspectes negatius que ens podem trobar per part de l'alumnat en un aula amb diversitat cultural. Per aquet motiu, proposo un mètode de treball què dono una resposta a la diversitat de l'aula mitjançant una educació en valors, un aprenentatge cooperatiu, significatiu, motivador i valuós per al meu futur alumnat, i què al mateix temps sigui capaç de donar resposta a les necessitats educatives que aquí tractem.

Penso que la diversitat cultural és un gran avantatge què el docent pot utilitzar-la per a eliminar estereotips i prejudicis i per a ajudar als nouvinguts a una integració més ràpida i satisfactòria. Tot açò, a més a més, ens ajudarà a conèixer diferents cultures i costums i a entendre millor als demés, afavorint a crear un clima d'harmonia i convivència dins l'aula i fora d'aquesta, ja que el que es pretén és que açò del respecte mutu sigui per a sempre.

Per aconseguir tot açò, és donarà una definició del que és realment l'aprenentatge cooperatiu per als grans estudiosos de la matèria, i de tot el que açò comporta. A continuació, s'explicarà d'on ve l'aprenentatge cooperatiu de *Spencer Kagan* i de *Johnson and Johnson*, amb la intenció de aprofundir per a detallar cada racó del mètode. Més endavant, es mostrarà l'activitat que he dut a terme a l'aula i altres més que ofereixen aquestes metodologies. També és dedicarà un espai on analitzar els resultats.

Es a dir, proposo conèixer i ficar en pràctica els mètodes *Kagan* i *Johnson and Johnson* a través d'un cas real amb l'objectiu de demostrar l'eficàcia de l'aprenentatge cooperatiu.

3. OBJECTIUS

3.1. Funcions dels objectius

Parlar dels objectius i d'educació intercultural suposa fer referència, a les funcions que deuen complir, les quals es poden reduir a tres:

1.La funció transformadora tracta de dedicar grans esforços a canviar actituds, a despertar curiositat i respecte recíproc entre aquelles persones que son de ètnies diferents, però difícilment aconseguirem la consolidació de tals finalitats si aquet treball no s'emmarca en un context on també s'establisquen canvis, per exemple, en el marc jurídic i normatiu amb respecte a la igualtat de drets de tots els ciutadans, sigui la que sigui la seua nacionalitat o situació legal. També on la igualtat d'oportunitats i l'accés als serveis bàsics gratuïts sigui una realitat. L'absència d'igualtat de drets i oportunitats no deu suposar un fre en l'àmbit estrictament educatiu, sinó més bé un estímul per a realment enfocar l'estratègia més enllà dels murs del centre educatiu i de les limitacions curriculars que obstrueixen a sovint el treball de la consciència social. Però no sols es tracta de l'alumnat, on també s'ha de produir la primera i més dura transformació és en les creences i valors del professorat.

2.El control del procés és una funció de caràcter tècnic. Qualsevol situació educativa requereix d'un dispositiu que permetra, mitjançant retroalimentació, anar establint les possibles desviacions que es puguen produir al passar d'una fase a l'altra. I en l'educació intercultural açò és significativament necessari.

3.La funció prospectiva dels objectius en l'educació intercultural. Per la novetat del fenomen sociològic i per la inexperiència del món educatiu en general a l'hora de treballar la interculturalitat, és habitual la incertesa i l'actitud expectant entre el professorat. Es parteix de zero en la majoria dels casos i d'ajudes externes minoritàries. Tot això contribueix a que a sovint el treball portat a terme tracte en l'aplicació de formules senzilles practicades en algun altre centre, o bé es limita a afrontar la dimensió intercultural de l'educació únicament si existeix presència d'alumnes que pertanyen a minories ètniques. A conseqüència d'aquet conjunt de fets, establir objectius d'educació intercultural pot suposar un despertar, una oportunitat de anar més enllà, de pensar que no es deu reaccionar de forma passiva front una realitat preexistent, sinó que la realitat construeix, i que el primer pas per això es preguntar-se quina és la realitat que es desitja. Això sí, des de un explícit sentit de possibilitat i coherència, i tenint en contes les contingències de l'entorn.

Sí relacionem els objectius en els aspectes relacionats amb el saber, un dels primers elements que ens apareixen és precisament el grau de coneixement que tenen els membres d'una comunitat educativa que va a involucrar-se en un projecte d'educació intercultural en referència a altres ètnies diferents a la pròpia. Certament, el conèixer diversos enfocaments interpretatius de la cultura ajuda a adoptar un punt de vista no etnocèntric, el que garanteix una declaració de intencions i l'establiment de finalitats més ajustades a les característiques dels col·lectius als quals respon, hi haja o no presència de diversos grups ètnics. Desitjar que els objectius de l'educació

intercultural complisquen la triple condició d'una funció transformadora, el control del procés i prospectiva, així com apostar per a que dono resposta als coneixements, les voluntats i les pràctiques dels membres de la comunitat educativa. No obstant, aconseguir què, tal i com resen la majoria de les constitucions, o el Tractat dels Drets Humans, què totes les persones gaudeixen dels mateixos drets i no siguin discriminades per qualsevol aspecte diferencial que presenten respecte a la majoria social. Tota una utopia, no a esperar sinó a construir.

4. INTRODUCCIÓ TEÒRICA

Quan parlem de interculturalitat dins de l'escola, incloem parlar de molts aspectes que la componen.

4.1. Aprenentatge Cooperatiu

“La meua idea d'aprenentatge cooperatiu era lliure de contingut. Per a mi, l'aprenentatge cooperatiu era, senzillament, treballar junts per aprendre junts.” (Kagan, 2003)

4.1.1. Segons Johnson and Johnson

És un model d'aprenentatge que, front als models competitius i individualistes, planteja l'ús del treball en grup per a que cada individu millore el seu aprenentatge i el dels demés. En aquest model hi ha, per tant, un doble objectiu: aprendre els objectius previstos en la tasca assignada i assegurar-se de que tots els membres del grup ho fan.

En el **model cooperatiu**, l'èxit personal s'aconsegueix sempre a través de l'èxit de tot el grup. Per a que una situació sigui d'aprenentatge cooperatiu fa falta que hi existeix un objectiu comú a través del qual el grup es veu recompensat pels seus esforços. Un grup cooperatiu té un sentit de responsabilitat individual el qual significa que tot el món és particip d'aquesta tasca pròpia i de la dels demés, i s'implica en aquesta entenent que el seu treball és imprescindible per l'èxit del grup. Johnson & Johnson (1994) planteja una sèrie d'elements del treball cooperatiu que el fan més productiu:

1. Interdependència positiva. És el terme que s'utilitza per a definir la responsabilitat doble a la que s'enfronten els membres d'un grup cooperatiu: dur a terme la tasca assignada i assegurar-se de què totes les persones del grup també ho fan. Açò significa que cada membre realitza una aportació imprescindible i que l'esforç de tots és indispensable.

2. Interaccions cara a cara de recolzament mutu. Son les interaccions que s'estableixen entre els membres del grup en les que aquestos animen i faciliten la labor dels demés amb el fi de completar les tasques i produir el treball assignat per aconseguir els objectius previstos. En aquestes interaccions els participants; es consulten, comparteixen els recursos, intercanvien materials i informació, es comenta el treball que cada persona va produint, es proposen modificacions, etc., en un clima de responsabilitat, d'interès, respecte i confiança.

3. Responsabilitat personal individual. Cada persona és responsable del seu treball i deu rendir comptes al grup del desenvolupament d'aquet. Per a que cada persona es senta responsable i el

grup la perceba com tal, és convenient treballar en petit grup, on es realitzaran controls individuals al finalitzar el treball i altres de tipus oral al llarg del procés, en els que cada alumne presenta el seu treball i el del grup.

4. Destreses interpersonals i habilitats socials. Es tracta d'aconseguir que l'alumnat conegui i confia amb les altres persones, que es comuniquen de manera correcta i sense ambigüitats, que accepten el recolzament que se li ofereix, i que a la vegada, ajuden als demés i resolguin conflictes de forma constructiva.

5. Autoavaluació freqüent del funcionament del grup. És un element consubstancial de la pràctica docent, també ho es de qualsevol procés educatiu del que es vol aprendre per obtenir de manera eficaç els objectius que s'han previst. És necessari, per tant que l'alumnat tingui un espai de reflexió per a que puguin valorar, en el grup i/o en el conjunt de la classe, com s'han sentit realitzant aquet treball, quines aportacions han sigut útils i quines no; què comportaments convé reforçar o quins abandonar, etc.

4.1.2. Una altra proposta

Una altra proposta a la que crec important conèixer és la de **Elizabeth Coelho (1998)** en la que planteja la necessitat d'organitzar el treball escolar basant-se en aquets plantejaments de treball cooperatiu si el vertader objectiu és la integració de tot l'alumnat i si es desitja que aquesta integració sigui plena. La autora assegura que el fet de que tots els membres del grup comparteixen els mateixos objectius fa possible que es desenvolupi una identitat compartida i un mateix propòsit i a demés afavoreix la interacció interpersonal positiva. Per altra part, el contacte freqüent, d'ajut mutu i significatiu que exigeix el treball cooperatiu serveix per a que els alumnes es perceben d'un mode no estereotipat. La proposta que aquet treball planteja està vinculada als models que s'han presentat anteriorment. A continuació es presenta un altre:

Projectes de treball cooperatiu: Procediments:

- Es negocia un possible tema d'investigació.
- En grups informals, l'alumnat formula preguntes (remolí d'idees) sobre el tema general de tota la classe. Es recullen les preguntes en subtemes.
- L'alumnat s'organitza segons els subtemes.
- S'organitza un comitè amb un representant de cada grup amb el que el professor es reuneix al principi i al final de cada sessió per coordinar les tasques i els temps.
- L'alumnat, en els grups, organitza les subtasques que corresponen a cada membre o parelles.
- L'alumnat fa una recerca de la informació amb ajuda del professor.
- L'alumnat sintetitza la informació i prepara una presentació amb el grup.
- Cada grup presenta la informació a classe.

4.1.3. Segons Spencer Kagan

L'aprenentatge cooperatiu es una activitat en grup organitzada de manera que l'aprenentatge estiga en dependència del intercanvi de informació, socialment estructurat, entre els alumnes distribuïts en grups, i en el qual a cada alumne se li considera responsable del seu propi aprenentatge i se li motiva per augmentar l'aprenentatge dels demés. Olsen y Kagan (1992: 8).

Per a Kagan, els elements clau per a crear l'aprenentatge cooperatiu són:

1. Interdependència positiva, al igual que per a Johnson & Johnson. El docent proposa una tasca clara i un objectiu grupal. Els membres del grup han de tenir clar que els esforços no sols els beneficien a ells sols sinó també als demés membres. Aquesta interdependència positiva crea un compromís amb l'èxit de altres persones, a més del propi, el que constitueix la base de l'aprenentatge cooperatiu. Sense interdependència positiva, no hi ha cooperació. Kagan (1992).

2. Responsabilitat grupal: s'aconsegueix quan el grup es responsabilitza per adquirir els seus objectius, i la individual quan cada membre assumeix la responsabilitat a complir amb la part de treball que li correspon. Ningú pot aprofitar-se del treball dels altres. Al fer responsable a cada individu del seu treball i contribució al grup i al grup del producte final d'aquet, es evita que, per una part, els "millors" estudiants es responsabilitzen del treball de tot el grup i acaben fent ells sols tot l'esforç per aconseguir una bona nota final, o que, per altra part, els "pitjors" estudiants deixen als altres fer tot el treball sabent que també així tindran una bona nota final sense que això els haja suposat el mínim esforç.

3. Interacció cara a cara estimuladora o constructiva. Els alumnes deuen realitzar junts la tasca en la que cada membre del grup promou l'èxit dels demés, compartint els recursos existents, ajudant-se i aplaudint els èxits dels altres. A més a més del major compromís personal que adquireixen els alumnes, Kagan (1999, 4:6-7), aquesta estructura multiplica les oportunitats que tenen l'alumnat de parlar i participar en classe.

4. Pràctiques o tècniques de comunicació interpersonal i grupals. Consisteix en ensenyar als alumnes a interrelacionar-se com a companys d'equip. Per el general, es necessària una instrucció explícita en aquesta matèria per garantir una bona interrelació, per a que els alumnes aprenguin a treballar junts. "els individus no naixen sabent treballar en equip i per això es deuen aprendre a cooperar amb els seus col·legues" (Cassany, D., 2004:16).

5. L'avaluació grupal. El grup deu analitzar i avaluar periòdicament i de manera continuada la seua forma de treballar, en quina mesura estan aconseguint les seues metes i mantenint relacions de treball eficaces. Es a dir, les aportacions de cada membre, les intervencions que resulten més profitoses per a tots, els punts forts i dèbils de cada membre, les estratègies d'ajut, etc. Açò és important, a més a més, perquè "fomenta l'autonomia del aprenent i de l'equip, així com la capacitat de control sobre els seus propis processos de treball i sobre els seus resultats" (Cassany, D. 2004:18).

Tal i com es pot llegir en l'article de Spencer Kagan (2003), la clau d'aquet model d'ensenyança-aprenentatge esta en eles estructures. Aquestes <<*no son un vehicle per impartir un contingut específic; son formes de configurar la interacció dels alumnes en relació a qualsevol contingut. No estan amarrades a un contingut específic, son lliures de contingut*>>. Es a dir, que qualsevol estructura, per exemple: *RallyQuiz*, *Team Interview*. Pot utilitzar-se per ensenyar qualsevol matèria del currículum.

RallyQuiz

Serveix per a repassar els continguts. L'alumnat s'agrupa per parelles per fer-se preguntes i respostes orals, per exemple, les capitals d'Europa. Per al que el mestre genera una llista de preguntes, o es el propi alumne qui proposa una. Un de la parella fa la pregunta i l'altre el respon. El primer comprova la resposta; si es correcta el felicita, sinó, l'ajuda a resoldre-la. Després d'encertar-la s'intercanvien els papers.

Team interview

Aquesta estructura és molt profitosa per a conèixer la cultura d'altres companys. Consisteix en que cada equip entrevista a un dels seus companys durant un temps. Per al que el mestre proposa un tema, un límit de temps, i el membre del grup començarà. Aquet alumne es fica en peu i respon a les preguntes obertes o tancades que li fan els seus companys. Quan s'acaba el temps, el mestre anuncia un altre membre del grup que serà entrevistat del mateix mode.

4.2. La interculturalitat

La interculturalitat recull un concepte de cultura ampli, ric, fonamentat en el mestissatge, el contacte amb l'altre, l'evolució i el canvi. Un concepte de cultura que pot compaginar-se amb el nou terme, és el de San Román (1998) on cultura és el conjunt de valors, símbols d'un poble, formes d'organització, estructures i institucions, hàbits, pràctiques compartides i les maneres comuns de veure i conceputar el món i les relacions socials. Si entenem la cultura d'aquesta manera, podem afavorir la trobada intercultural.

En aquet projecte es tracta de treballar la interculturalitat per aconseguir dins i fora l'escola una societat justa i democràtica en la qual no es vulneren els drets humans i es camine cap una convivència pacífica i harmoniosa entre tots. S'afavoreix a millorar la inclusió front l'exclusió, la riquesa de la diversitat front la pobresa de la homogeneïtat i dels drets de tots front als privilegis d'algunes persones. Es a dir, crear una societat més humana, justa, equitativa, solidària i democràtica.

Arnaiz-Castro (2003), l'educació intercultural deu possibilitar una nova visió de la immigració com a causa comú d' una política d'Estat, potenciant que l'escola, la família i els centres de treball

siguin fòrums permanents de sensibilització per a la comprensió de les diferents realitats culturals que conviuen en les nostres societats com, per exemple, el fenomen de la immigració, com allò natural i saludable, evitant el rebuig, la segregació i el racisme de les cridades minories ètniques i culturals.

També, segons Siguán (1992, 1998), en les últimes dècades del segle XX, l'escola ha sofert un canvi summament important, com es prestar atenció a la diversitat de l'alumnat i a les seves necessitats educatives especials, així com a l'escolarització plena de tota la població, amb independència de la seua cultura d'origen, les seues característiques pròpies, la seua forma de vida, valors i llengua. Es a dir, s'ha convertit en una escola pluricultural i multilingüe.

4.3. La identitat

“Els sers humans no naixen per sempre el dia que les seves mares els parixen: la vida els obliga a parir-se a si mateixos una i altra vegada, a modelar-se, a transformar-se, a interrogar-se (de vegades sense resposta) a preguntar-se per a que diables han arribat a la terra i què deuen fer en ella.”

Gabriel García Marquez.

La identitat forma part de la persona, tots adquirim una identitat segons el context en el que em crescut i desenvolupat. El que volem dir, és que el món sempre està en constants canvis, i que aquestos canvis conformen que la nostra identitat sigui vulnerable a la transformació i sigui estàtica. La permanència en el temps de la identitat és un factor rellevant. Laing (1961) defineix a la identitat com “allò per el que un sent que és “el mateix” en aquet lloc i aquet temps, tal com en aquell temps i aquell lloc passats o futurs; és allò per el qual es sent identificat.”

La identitat es considera com un fenomen subjectiu, d'elaboració personal, que es construeix simbòlicament amb la interacció amb els altres. La identitat personal també va lligada a un sentit de pertinença a diferents grups socioculturals amb els que considerem que compartim característiques en comú.

Treballant la identitat en aquet projecte, s'evitaran molts prejudicis i discriminacions. En el mateix sentit i en contra de la discriminació entre grups, Pettigrew (1986) ha elaborat la hipòtesis del contacte, afirmant que el tracte entre els membres d'un grup diferents porta a actituds més positives de uns cap als altres. Per això, es deu fomentar la cooperació entre ell i una posició social aproximada (sentit de la condició d'iguals, de possibles interlocutors).

4.4. Els estereotips

“Quan prenem una decisió en una fracció de segon, afirma Payne, som molt vulnerables a deixar-nos portar per els nostres estereotips i prejudicis, inclús per aquells en els que no necessàriament creem ni recolzem.”

Malcolm Gladwell

Quan parlem d'estereotip ens referim a un grup determinat de gent que compleixen les mateixes característiques i que els reconeixem per aquestes, es a dir, una imatge estructurada d'un col·lectiu. Per exemple, quan diem que els de Lepe son “tontos”; açò s'ha dit tota la vida, però aquet fet no vol dir que ho siguin. Però la gent continua dient i pensant que els de Lepe son “tontos”, això és el que els caracteritza. És injust pensar d'aquesta manera, però son molts els estereotips que hi existeixen i és molt difícil eradicar-los, ja que els estereotips son acceptats i compartits a nivell social.

Els estereotips poden ser de tres tipus:

Socials: d'acord a la classe social a la que pertanyen. Ex: pijos.

Culturals: d'acord a les costums que tinguin. Ex: nacionalistes.

Racials: d'acord al grup ètnic del que formen part. Ex: jueus.

També hi existeixen estereotips vinculats a la religió. Ex: com aquells que defineixen als jueus com a avars.

Els **estereotips culturals** fan referència a les costums i tradicions que es tenen en un lloc determinat, com per exemple; la manera d'expressar-se, la manera de vestir, la manera de celebrar les seues festes, etc. És molt important treballar els estereotips en classe, sobre tot en una classe amb diversitat col·lectiva, ja que com em nomenat abans, els estereotips formen part d'allò que volem eliminar per a conuiu amb harmonia en l'espai multicultural, i es el que es pretén amb l'activitat plantejada.

4.5. Els educadors interculturals

“No es pot pensar en l'educació sense tenir en compte com es transmet una cultura”.

Bruner.

La qüestió de la selecció cultural es transforma en un element essencial per a un currículum acorde amb una Educació per al Desenvolupament no sexista, solidària, cooperativa, crítica amb els sistemes de homogeneïtzació (cultural, polític o ideològic), compromesa amb els sectors marginats, que educa amb i des de la llibertat, amb decidida voluntat de transformació social. Aquestes constituïran les bases d'una educació global, crítica i emancipadora que, requereix d'educadors interculturals.

Carbonell-París (2000) recull sobre les actituds bàsiques d'un educador intercultural, algunes premisses necessàries per a promoure una educació cívica, intercultural i antiracista, ja que és

fonamental educar en la convicció de la igualtat humana i contra tot tipus d'exclusió. S'ha de exercir el respecte a totes les persones, però no necessàriament totes les seues costums o les seues actuacions. S'ha de promoure una construcció identitària lliure i responsable, proposant activitats d'aprenentatge significatiu per a tots, especialment per a l'alumnat de grups minoritaris. Per això, és convenient realitzar agrupacions heterogènies de l'alumnat i tenir en compte els aprenentatges al servei dels fins educatius. Per a donar cabuda a tot l'alumnat d'una manera inclusiva i no excloent, és necessari una formació permanent del professorat sobre el tema, una adequada informació sobre les característiques culturals d'aquests col·lectius minoritaris, i informació sobre estratègies didàctiques i recursos educatius. Però, és indispensable, per a que una educació cívica, intercultural i antiracista sigui possible, que el professorat estiga disposat a entrar en un procés de formació i pot ser també de transformació personal, per augmentar així el nombre de les persones compromeses a favor de la diversitat i contra tot tipus de racisme, segregació o legitimació de la injustícia i a favor de fomentar la comunicació entre les persones de diferents cultures, procedències, ideologies o religions. Una comunicació que, sense dubte, es veuria afavorida si entre totes les parts implicades en el procés tingueren un coneixement i consideració de l'altre.

Així doncs, proposo una educació activa, compromesa amb la defensa dels drets humans, de la pau, de la dignitat de les persones i dels pobles evitant les interpretacions eurocèntriques o qualsevol tipus de marginació per ètnia o sexe que pretén que els estudiants incorporen el sentit crític a través d'un procés d'ensenyança-aprenentatge que els permeta desarticular prejudicis i impulsar actituds solidàries.

Amb l'activitat que es planteja en aquest projecte, no sols formem als alumnes un pensament més crític i ensenyem a eliminar estereotips i prejudicis, sinó també al professorat.

4.6. Educació per al desenvolupament

Aquest projecte s'ha de treballar mitjançant l'educació per al desenvolupament, que és un concepte que engloba **l'educació en valors**: solidaritat, cooperació, no discriminació, respecte i globalització.

L'educació per al Desenvolupament es basa en diverses fonts teòriques com són la pedagogia de Paulo Freire, les corrents constructivistes del coneixement, que tenen el seu origen en la psicologia de *Piaget*, *Vygotsky*, *Luria* o *Bruner*. L'educació per al Desenvolupament concep l'ensenyança-aprenentatge com un procés actiu i participatiu, en el que el docent actua com facilitador per ajudar als joves en la construcció del coneixement, partint de les seves preocupacions i centres d'interès. Com destaca l'obra de *Paulo Freire*, l'Educació ha de ser un procés transformador que porta als participants per un recorregut que s'inicia en la autoconscienciació i es dirigeix a la comprensió de diversos elements i estructures que influeixen

decisivament en les seues vides. Així, desenvoluparan estratègies, habilitats i tècniques necessàries per a participar de forma responsable en el desenvolupament de la sua comunitat, influint i millorant la realitat.

Definim l'Educació per al Desenvolupament com un procés educatiu constant que afavoreix la comprensió de les interrelacions econòmiques, polítiques, socials i culturals, promou valors i actituds relacionats amb la solidaritat i la justícia social i busca vies de acció per aconseguir un desenvolupament humà i sostenible.

4.7. L'Educació en Valors

Segons els autors Guillermo Hoyos i Miguel Martínez, educar en valors és participar en un autèntic procés de desenvolupament i construcció personal. Una participació que en llenguatge educatiu, consisteix en crear les condicions pedagògiques i socials per a que aquesta construcció es duga a terme de manera òptima. Educar en valors, segons aquests autors, és en certa mesura "pragmatitzar" i "articular" en les relacions socials i institucionals allò que se ens va dient des de la Filosofia moral, política i del dret.

El que volem aconseguir amb l'educació en valors és promoure la transmissió d'uns valors per a que els alumnes aprenguin a pensar de manera crítica i per a que continuen aprenent quan finalitzen la seva escolarització. No es tracta de formar a bons professionals, sinó també, a bons ciutadans.

L'activitat principal plantejada és un molt bon recurs per a treballar l'educació en valors, ja que si parlem de diversitat cultural en l'aula, em de tenir clar que és necessari promoure una educació en valors dins d'aquesta

4.8. Aprenentatge Significatiu

L'aprenentatge significatiu és el procés a través del qual una nova informació (un nou coneixement) es relaciona de manera no arbitrària i substantiva (no literal) amb l'estructura cognitiva de la persona que aprèn. En el curs de l'aprenentatge significatiu, el significat lògic del material d'aprenentatge es transforma en significat psicològic per al subjecte. Per Ausubel (1963, p. 58), l'aprenentatge significatiu és el mecanisme humà, per excel·lència, per adquirir i emmagatzemar la immensa quantitat de idees i informacions representades en qualsevol camp de coneixement. Ausubel considerava que l'aprenentatge per descobriment no ha de ser presentat com oposat a l'aprenentatge per exposició (recepció), ja que aquest pot ser igual d'eficaç, si és compleixen unes característiques. Així, l'aprenentatge escolar pot donar-se per recepció o per descobriment, com estratègia d'ensenyament, i pot aconseguir un aprenentatge significatiu o memorístic i repetitiu. D'acordar a l'aprenentatge significatiu, els nous coneixements s'incorporen en forma substantiva a l'estructura cognitiva de l'alumne.

L'activitat principal que proposem és una manera d'adquirir aquest aprenentatge, ja que l'alumnat aprèn per ell sol o amb l'ajuda dels companys, el que afavoreix a aprendre d'una manera plena de significats per a ells i que els plena de nous coneixements adquirits significativament.

4.9. L'Escola Inclusiva

L'única manera de canviar la societat és canviant l'escola.

Nelson Mandela.

La nova escola oberta per a tots ens fa replantejar-nos que el sistema educatiu tradicional configurat segons el model instructiu i de transmissió, no donava cabuda a les diferències individuals. Per això és necessari avançar cap a un model educatiu en el que tots puguin ser atesos educativament en l'espai menys restrictiu possible, un model educatiu de promoció i desenvolupament. El nostre sistema educatiu adopta un model d'educació "en i per la diversitat", que se caracteritza com proposen A. Sánchez Palomino i J.A. Torres González (2002), pot assumir els següents postulats:

- Assumeix el fet diferencial humà com punt de partida.
- Aposta pel respecte a la diversitat com element de riquesa i progrés.
- La diversitat es refereix a la capacitat per aprendre: diferents maneres i ritmes d'aprenentatge.
- Es fonamenta en les competències del subjecte: busca l'autonomia.
- Analitza el procés d'aprenentatge en desenvolupament.
- Recerca estratègies d'ensenyança i d'aprenentatge cooperatives.
- Es considera a l'alumnat reconstructor del seu propi coneixement.
- Admet necessitats educatives diverses que hi ha que contextualitzar, seqüenciar i temporalitzar.
- Necessita un currículum que s'acomoden a les diferències: obert, flexible, dinàmic.
- S'ubica en les coordenades d'una educació inclusiva, que no necessita integrar, doncs no segrega.
- Aposta per una cultura solidària i democràtica.

Aquest model exigeix un nou plantejament d'escola, una escola oberta a la diversitat, l'Escola per a tots, i un escola flexible capaç de respondre a les diferències que manifesta l'alumnat. En definitiva, una escola inclusiva, tal i com la defineix Ainscow (2002), caracteritzada bàsicament:

- No exercix la discriminació, és un escola per a tots.
- Considera les diferències com a enriquidores del grup.
- Incrementa la participació de l'alumnat.
- Persegueix una educació de qualitat.

Des de una fonamentació normativa, la nova Llei Orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (Text complet que inclou l'article vigent de la LOE i modificacions de la LOMCE) senyala que: Sols un sistema educatiu de **qualitat, inclusiu, integrador i exigent**, garanteix la igualtat d'oportunitats i fa efectiva la possibilitat de que cada alumne desenvolupa al màxim de les seues possibilitats. L'escola inclusiva diu que tots som diferents, aleshores no hi ha ningú què és tingui que integrar.

5. METODOLOGIA

L'objectiu d'aquet projecte és aprofitar la interculturalitat que es troba en l'aula, per rebutjar els prejudicis que poden tenir cap l'alumnat estranger i sobretot per a integrar a aquestos, es a dir, per a eliminar els estereotips. Volem aconseguir eradicar aquestos pensaments mitjançant l'educació en valors, l'educació per al desenvolupament i amb un aprenentatge cooperatiu. Per aquest últim, partirem de la metodologia de Spencer Kagan i Johnson and Johnson. Aquet tipus d'aprenentatge no és una forma de treballar esporàdica ni especial, en la qual els xiquets solament l'experimenten una o dos vegades en cas excepcional cada mes. Es treballa i es fan activitats d'aquet tipus tots els dies. Hi ha que adoptar i adaptar jocs o activitats que no superen els 20 minuts, donat que després d'aquet període de temps, l'atenció de l'alumnat sol disminuir notablement.

L'activitat central tracta de fer una exposició amb un programa de presentació del Lliurex per grups heterogenis de 4 membres. Aquestos grups estan formats de manera que cada grup compta amb un alumne nouvingut que té; una ètnia, religió, cultura, costums, etc. diferents. Aquesta tasca es du a terme amb la metodologia que proposa Elizabeth Coelho a partir del mètode Johnson & Johnson, la qual s'explica en l'apartat d'Aprenentatge Cooperatiu d'aquet treball.

Cada grup treballa un país diferent (país del que prové l'alumne nouvingut), fan una recerca molt frondosa d'informació d'aquet país baix la supervisió de l'alumne nouvingut, la qual després presenten en classe als companys. En aquesta recerca es donen uns ítems que han d'aparèixer en el treball: ubicació del país, capital del país, idioma, sistema monetari, religió, habitants, cultura, costums, gastronomia, clima, societat, construccions, llocs i edificis emblemàtics, densitat de població, superfície terrestre, si es membre de la unió europea, festivitats, bandera i escut, amb quins països, mars i oceans limita, sistema polític, creences, sanitat, educació. Clar està que els alumnes poden augmentar el treball en més informació que ells consideren necessària. Tot açò seguint les pautes de la proposta de treball d'aprenentatge cooperatiu per Elizabeth Coelho.

Açò els fa veure que el simple fet de ser d'un altre país no vol dir que som diferents i que per això em de discriminar a la minoria ètnica que es troba en l'aula i fora de ella. Els ajuda a entendre millor als seus companys nouvinguts, al mateix temps que suposa un treball d'integració per aquestos. També és prou profitós que algun grup faja l'exposició d'aquet treball parlant d'Espanya,

d'aquesta manera, l'alumne nouvingut que es trobe en aquest grup entén millor la nova societat en la que es troba en aquestos moments, al igual que la resta de nouvinguts quan aquest grup presenta aquest treball en classe.

Com diu la metodologia de Elizabeth Coelho, el mestre dona direccions webs on poden trobar aquesta informació, i els ajudarà a elaborar el treball de presentació. Un exemple de direcció web és: http://europa.eu/teachers-corner/9_12/index_es.htm. Per a fer la recerca d'aquesta informació, utilitzarem les hores de l'assignatura per anar a l'aula de informàtica i amb els ordinadors fer la cacera de la informació necessària. Durant la recerca de la informació, el mestre està ajudant a tots els problemes que puguen tenir i resolen dubtes que poden sorgir, al igual que a elaborar la presentació amb el programa del Lliurex. Cada grup guardarà la informació recopilada en una memòria USB. Una vegada tinguin tota la informació recopilada i la presentació acabada, es divideixen els apartats que exposarà cadascú el dia de la presentació, disposant tots del mateix temps (3 o 4 minuts).

Aquesta és una tasca interdisciplinària. Clar està que es treballa dins de l'àrea de ciències socials, però també inclou la competència de les Tics en el moment en el que els estudiants fan ús de les noves tecnologies, al igual que l'educació en valors i la competència d'aprendre a aprendre. També treballa de manera interdisciplinària amb l'àrea de les llengües, ja que amb aquesta tasca aprenen vocabulari i ortografia, i d'una manera significativa. Tot açò, sempre treballant de manera cooperativa i aconseguint treballar la interculturalitat i diversitat col·lectiva.

El temps estimat per la realització d'aquesta tasca és de les quatre sessions que ofereix l'assignatura de les ciències socials durant la setmana i dues sessions de la setmana següent, amb un total de sis sessions. En la primera sessió formem els equips i li adjudiquem un país a cada un dels equips. En la segona, tercera i quarta sessió anem a l'aula de informàtica per a fer ús dels ordinadors per a la recerca de la informació i realització del treball. En les dos últimes sessions fem l'exposició dels treballs de cada equip. En el moment de fer l'exposició, l'alumnat porta la memòria USB en la que tenen el treball d'exposició emmagatzemat. Aquesta presentació es projecta amb un canó sobre la pantalla de la que disposem en l'aula. Tots els membres del grup col·laboren amb la presentació d'aquest treball i cadascun parla en el seu torn.

En definitiva, el treball cooperatiu és una manera d'entendre la tasca d'ensenyança-aprenentatge que fica l'èmfasi en el paper de l'alumne com a responsable i protagonista del seu procés d'aprenentatge. Així entén que qui es responsabilitza aprèn més i que les persones aprenen en comunitat i en interacció constant. És important, per tant, proporcionar els mitjos per a que aquest aprenentatge sigui el més ric possible i això s'aconsegueix proporcionant tot tipus d'agrupaments i afavorint gran quantitat de interaccions amb interlocutors diversos. Aquesta manera de treballar es

una via per a conèixer a altres persones que participen en ell d'un mode més profund, establint altre tipus de relacions més igualitàries i solidàries. Està especialment indicat quan hi ha grups diversos en l'aula i que tenen poca relació entre sí. Conèixer-se i col·laborar amb altres persones, les que son diferents, en una tasca comú, és fonamental per valorar i respectar a través de les seues aportacions la vàlua d'aquestes persones i aconseguir fer-se millors persones.

5.1. Descripció de l'activitat principal amb la metodologia de Elizabeth Coelho

- **Es negocia un possible tema d'investigació:** proposem a l'alumnat una nova activitat en la que deuen investigar sobre un país del qual algun alumne de l'aula procedeix de ell. En grups de 4 o 5 membres heterogenis (amb un membre procedent d'un altre país), assignem un país a cada grup per a investigar. Se'ls explica que han de fer una presentació en classe per a mostrar-la a la resta de companys.
- **En grups informals, l'alumnat formula preguntes (remolí d'idees) sobre el tema general de tota la classe. Es recullen les preguntes en subtemes:** una vegada fets els grups i tenen clar quin es el tema que van a tractar; escriuen en un full les idees que tenen per a la tasca i les lligen en veu alta per a donar idees als altres grups i concretar què és el que sabem i què és el que volem saber. Recopilen totes les preguntes formulades que ens interessin per a després donar-li resposta. Aquestes preguntes les organitzen en subtemes. Per exemple:
  - **Ubicació geogràfica:** en el globus terraqui, en quin continent...
  - **Religió:** islàmica, catòlica, jueva...
- **L'alumnat s'organitza segons els subtemes:** en aquet apartat, una vegada els alumnes tenen clar quins son els temes que van a tractar, els organitzen de manera que ells pensen (sempre amb l'ajuda del professor) que deuen aparèixer ordenats.
- **S'organitza un comitè amb un representant de cada grup amb el que el professor es reuneix al principi i al final de cada sessió per coordinar les tasques i el temps:** l'alumnat elegeix a un representant de cada grup, el convenient és que el representat sigui l'alumne que pertany al país sobre el que van a investigar. Amb aquet alumne, el professor decideix les pautes que han de seguir i el temps estimat per a la presentació del treball. El temps es dividirà entre els membres del grup per a que exposen cadascun un punt del tema a tractar i tots disposen del mateix temps d'exposició (3 o 4 minuts).
- **L'alumnat, en els grups, organitza les subtasques que corresponen a cada membre o parelles:** Escullen quin subtema treballa i desenvolupa cada membre del grup. Per exemple:
  - Maria: gastronomia del país.
  - Josep: costums i religió.
- **L'alumnat fa un recerca de la informació amb ajuda del professor:** una vegada tenim clar tots els punts anteriors, tots els alumnes van a l'aula de informàtica per a fer una

recerca de la informació necessària que conteste a les preguntes que em plantejat. El professor sempre ha d'estar ajudant a fer la recerca i donant les direccions webs necessàries per aquesta recerca i informació a la que poden acudir els alumnes.

- **L'alumnat sintetitza la informació amb ajuda del professor:** quan els estudiants ja tenen tota la informació necessària, o inclús la que ells volen afegir de més, la sintetitzen amb ajuda del professor; decidint en quins temes van a profunditzar més, com l'organitzen, l'estructura, etc. i la guarden en una memòria USB.
- **Cada grup presenta la informació en classe:** una vegada han fet la recollida d'informació i han fet el treball de presentació, per grups l'exposen. La presentació es projecta amb el canó i els alumnes exposen el seu treball a la resta de companys. El temps d'exposició serà entre 10 i 15 minuts per grups.

Formació d'equips

Com que la classe compta amb 28 alumnes, hem fet set grups de quatre membres cadascun. En cada grup es troba un membre que pertany a un país diferent que els demés. Aquet alumne serà el representant del grup. Com que en l'aula hi ha molts alumnes que pertanyen al Marroc i sols s'ha de fer una exposició d'aquet país, hi han àrabs que son membres d'altres grups que investiguen un país diferent al seu. Els grups estan organitzats de la següent manera:

- GRUP 1: quatre membres dels quals un pertany al Marroc.
- GRUP 2: quatre membres dels quals un pertany a la República Xeca.
- GRUP 3: quatre membres dels quals un pertany a Colòmbia.
- GRUP 4: quatre membres dels quals un pertany a la Xina.
- GRUP 5: quatre membres dels quals un pertany a Argentina.
- GRUP 6: quatre membres dels quals un pertany a Argèlia.
- GRUP 7: quatre membres dels quals un pertany a Romania.

5.2. Principis bàsics del mètode Kagan

Els principis bàsics de l'aprenentatge cooperatiu de Kagan son quatre: crear interdependència positiva als alumnes, es a dir, que en les tasques tinguin que treballar junts; que cada alumne tingui una responsabilitat individual dins del grup; que la participació sigui igual per a tots els xiquets participants; i, a més a més, que hi tinguin una simultània interacció, es a dir, que tots interactuen obertament al mateix temps.

5.3. Principis bàsics del mètode Johnson and Johnson

El més important és cooperar amb els demés. La cooperació consisteix en treballar junts per arribar als objectius comuns. En una situació cooperativa, els individus procuren obtenir resultats beneficiosos per a ells mateixos i per a tots els demés membres del grup. L'aprenentatge cooperatiu és la feina didàctica de grups reduïts en els que els alumnes treballen junts per a maximitzar el seu propi aprenentatge i el dels demés (Johnson i cols., 1999:14).

Johnson & Johnson (1999:17-18) Es presten recolzament, comparteixen, s'expliquen uns als altres, tant en lo escolar com en lo personal, sobre la base d'un compromís i un interès recíprocs. Els grups analitzen amb quina eficàcia estan aconseguint els seus objectius i en quina mesura estan treballant junts per a garantir una millora sostinguda del seu aprenentatge i el seu treball en equip.

6. RESULTATS

Durant la meua estància en el centre escolar que vaig fer el practicum, vaig comprovar de primera mà els beneficiosos resultats generats per l'aplicació del mètode de Elizabeth Coelho en l'aula. Aquesta tasca l'he dut a terme junt la tutora de la classe. Ha sigut una activitat molt enriquidora ja que em aconseguit els objectius que preteníem els quals em esmenat abans, a banda d'això, l'alumnat ha sentit empatia cap altres companys de classe respecte a la situació de vindre d'un país diferent i pertànyer a una cultura i costums diferents. Ha sigut molt profitós perquè l'alumnat s'ha interessat molt per les costums dels països que s'han exposat. Aquesta activitat ha ajudat a eliminar prejudicis i estereotips, a entendre la diferencia com una cosa positiva i ha creat molt d'interès per part d'alguns alumnes cap als altres.

En quant l'exposició, els xiquets han complit amb la duració de temps que es va determinar en l'explicació d'aquet treball. Han sigut cronometrats per a comprovar el temps d'intervenció de cadascun. Clar està que per a presentar les exposicions em necessitat més d'una sessió, concretament em utilitzat 6 sessions de l'assignatura. Després de cada exposició de grup, em preguntat a la resta de grups si s'esperaven que els països foren diferents, com se'l imaginaven, què pensaven abans i què pensen ara d'aquestos països i de la població que els componen. Aquestes respostes han resultat ser totes molt positives, els nens pareixen contents d'aprendre coses noves sobre les costums dels seus companys i d'altres països. Els ha ajudat a entendre que la incorporació de l'alumnat nouvingut no es un pas senzill i que l'ajuda de la resta de companys els pot ajudar moltíssim a una integració més ràpida i confortable.

7. DISCUSSIÓ

En aquest apartat trobem una taula comparativa entre dos classes diferents; la classe en la que he dut a la pràctica aquesta metodologia de treball de Elizabeth Coelho i algunes de Spencer Kagan, i la classe del costat en la que s'ha treballat amb el llibre de manera tradicional, individualista i competitiva, com a la gran majoria d'aules. Els resultats es poden veure a continuació.

6è A de primària, mètode de Elizabeth Coelho i Spencer Kagan	6è B de primària
Major motivació	Menor motivació
Energia positiva	Frustració d'alumnes
Major expressió d'emocions	Menor expressió d'emocions

Treballs en grup	Treballs individuals
Es conformen amb l'assignació dels grups	No es conformen ni accepten l'assignació de determinats grups
Aprenen uns dels altres	Aprenentatge aïllat
Total tolerància amb les desigualtats	Problemes de discriminació social i racial
Major cooperació i ajuda constant	Menor cooperació
Millora d'estudi a nivell general de grup i nivell acadèmic paregut entre iguals	Hi ha més diferència en el nivell acadèmic
Treball més pràctic	Treball més teòric, seguint el llibre de text per complet

Com es pot apreciar a la taula existeixen grans diferències entre l'alumnat de 6è A i l'alumnat de 6è B, diferències tant clares i significants que les vaig apreciar ràpidament en el inici del meu practicum, però va ser quan ja estava introduïda dins les aules i vaig dur a terme aquesta metodologia quan vaig confirmar els meus pensaments respecte a les diferències que tenen els alumnes d'una classe amb els de l'altra. Tot açò fa que pensar si aquestes son les aules que volem i que podem fer per remeiar-ho.

8. CONCLUSIÓ

Com s'ha pogut comprovar en aquet treball, la interacció social no sols pot millorar el treball acadèmic, sinó que també pot millorar a les persones i ajuda a entendre als demés, de manera que s'eliminin estereotips i prejudicis, s'aprèn a no discriminar a ninguna persona per moltes diferències que podem arribar a tenir i sobretot ens ensenya a veure les diferències com allò del que podem aprendre i millorar individualment. Tenir una diversitat cultural dins l'aula és un avantatge en el qual son infinites coses les que podem fer per a millorar la integració de l'alumnat nouvingut i sobretot per a millorar la convivència de tots els membres de l'aula i aprendre uns dels altres. S'ha demostrat en aquet treball, que es de gran importància treballar de manera cooperativa i no de manera individual i competitiva, a banda de tots el beneficis que em vist comporta el treball cooperatiu, ajuda a fer llaços de confiança i amistat entre l'alumnat, però no sols dins de l'aula, sinó també fora de les parets del col·legi. Entendre les diferents cultures, aprendre d'elles i conviure amb elles és molt beneficiós, de la qual cosa el ser humà encara no es conscient. Per que tal i com va dir Wilhem von Humboldt, "Quan s'anul·la una cultura i acaba per perdre's és la Humanitat mateixa la que perd un poc de la seua sàvia i un poc més del seu saber".

També s'ha comprovat que la interacció social pot millorar l'aprenentatge acadèmic. De fet, l'objectiu principal de l'educació es basa en crear ciutadans amb conductes integradores i democràtiques, i açò es el que realment busca aquet tipus d'aprenentatge. La conducta

cooperativa, a banda de resultar satisfactòria i estimulant-la des de el punt de vista social, donat que millora la nostra qualitat de vida, també resulta important des de el punt de vista intel·lectual.

Per aquells que consideren que l'aprenentatge cooperatiu és un innovació, el fet que sigui fàcil d'organitzar als alumnes per parelles i en grups i que s'obtinguin efectes immediats, constitueix un dispar summament atractiu per a qualsevol mestre. Però es necessari que el docent tingui una bona preparació, perquè tot mètode d'aprenentatge té les seues complexitats i dificultats. Aquest model d'ensenyança-aprenentatge està obert a possibles canvis i modificacions, sempre que estiga present l'objectiu principal i les bases fonamentals de la cooperació. Donat que no existeix un únic model per ensenyar i aprendre continguts teòrics.

Amb aquest treball, la meua intenció es extraure d'una experiència didàctica real un projecte vàlid per l'ensenyança-aprenentatge dels diferents continguts de sisè, al mateix temps que treballa la interculturalitat dins l'aula de primària per a tots els alumnes integrants. Aconseguir que tot l'alumnat del grup tingui interès nou per l'aprenentatge és un propòsit que es deu perseguir amb entusiasme des de l'àmbit docent. Amb noves propostes com l'exposada, crec que s'estan donant passes importants per aconseguir que tot l'alumnat tingui una nova disposició positiva per totes les matèries que s'imparteixen en l'aula i per tots els companys que la conformen, convergint en les seues necessitats. Per aquest fet es fa hui en dia necessari fer dels centres educatius espais renovats on es minimitzen les pràctiques instructives formals i transmissores i fugir també de les pràctiques rutinàries en l'ensenyança i l'aprenentatge, per a poder atendre a la dinàmica real de la realitat que ens rodeja. Una realitat que exigeix el desenvolupament autònom de l'alumnat com a integrant d'una col·lectivitat, que necessita construir un aprenentatge significatiu que el permeta comprendre el que esta ocurrent en una societat cada volta més globalitzada i ha d'atorgar-lis les eines culturals necessàries per a desenvolupar-se en ella.

Amb tot açò, l'objectiu final i el meu major desig és aconseguir despertar al menys un mínim d'interès per aquest mètode en les persones que tinguin l'oportunitat de llegir aquest treball. Per aconseguir aquestos objectius, el professorat ha d'esforçar-se per exercir un rol: el de la persona que ajuda a l'alumnat a madurar; a expressar-se, a comunicar-se, a negociar significats, a prendre decisions i a resoldre problemes desfent-se progressivament de l'excessiva dependència de les figures d'autoritat començant per la del propi docent.

Per finalitzar, m'agradaria afegir que: els grups cooperatius i la diversitat cultural generen l'energia del motor del nen que el porta al camí amb un destí de tindre un millor aprenentatge i de ser millor persona.

9. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Gago, S. S. R. (1998). *Las primeras maestras: los orígenes del proceso de feminización docente en España*. Ariel.
- Castro, P. A. (2003). El texto literario en el aprendizaje del inglés por futuros maestros: un modelo de aplicación didáctica. In *Canon, literatura infantil y juvenil y otras literaturas* (pp. 569-578). Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha.
- Siguán, M. (1992). *España plurilingüe* (Vol. 701). Alianza Editorial Sa.
- Siguán, M., & Ruiz, C. (1998). *La escuela y los inmigrantes*. Paidós.
- Alcaraz, M. V. (2015). Territorio e identidad en la Argentina. Dos elementos valiosos del diseño y la gestión de las políticas culturales. *Periférica. Revista para el análisis de la cultura y el territorio*, (15).
- Grau, R., Hernandez, E., Salanova, M., & Peiro, J. M. (1995). *La mejora de la cualificación profesional: atribución de problemas y características organizacionales*. Colegio Oficial de Psicólogos de Madrid.
- Carbonell Paris, F. (2000). Els reptes educatius de la diversitat cultural i l'exclusió social.
- Moreira, M. (1993). Aprendizaje significativo: un concepto subyacente.
- Sánchez Palomino, A., & Torres González, J. A. (2002). Educación Especial. Centros educativos y profesores ante la diversidad. *Pirámide. Madrid*.
- Ainscow, M. (2002). Rutas para el desarrollo de prácticas inclusivas en los sistemas educativos. *Revista de Educación*, 327, 69-82.
- De España, G. (2013). Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre, para la mejora de la calidad educativa. *Boletín Oficial del Estado*. Disponible en: www.boe.es/diario_boe/txt.php.
- Booth, T., Ainscow, M., & Black-Hawkins, K. (2000). GUÍA PARA LA EVALUACIÓN Y MEJORA DE LA EDUCACIÓN INCLUSIVA.(INDEX FOR INCLUSION) Desarrollando el aprendizaje y la participación en las escuelas. *LEA*, 1997, 98.
- Parrilla, A., & Susinos, T. (2005). La construcción del proceso de exclusión social en las mujeres: origen, formas, consecuencias e implicaciones formativas. *Proyecto I+ D, Instituto de la Mujer*[disponible en www.mtas.es/mujer/mujeres/estud_inves/666.pdf].
- Kagan, R., & Trapero, M. R. (2003). *Poder y debilidad: Estados Unidos y Europa en el nuevo orden mundial*. Bogotá: Taurus.
- Gamma, E., Helm, R., Johnson, R., & Vlissides, J. (1994). *Design patterns: elements of reusable object-oriented software*. Pearson Education.
- Coelho, E. (2006). *Enseñar y aprender en escuelas multiculturales: una aproximación integrada*. Horsori Editorial, Sl.
- Livingstone, K. A. (2012). *El enfoque cooperativo y su idoneidad para la enseñanza-aprendizaje de segundas lenguas y lenguas extranjeras* (pp. 1-38). LINCOM GmbH.

- Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Holubec, E. J. (1999). *El aprendizaje cooperativo en el aula*. Barcelona: Paidós.
- Cubero, L. N., Pérez, C. R., & Blanco, T. M. APRENDIZAJE COOPERATIVO Y DESARROLLO DE LA RESPONSABILIDAD PERSONAL Y GRUPAL: UNA EXPERIENCIA DE INNOVACIÓN DOCENTE EN LA UNIVERSIDAD DE SEVILLA (ESPAÑA).
- Ortiz, E. M. G., & Ruiz-Zorrilla, V. K. Un caso extremo de clase plurilingüe y heterogénea.
- Sagredo, M., & VERDÍA, D. P. E. (2007). El aprendizaje cooperativo: diseño de una unidad didáctica y Observaciones sobre su aplicación práctica en un grupo de estudiantes griegos. *Memoria de máster.[En línea]. Biblioteca Virtual, (8)*.
- Auxiliadora Sales Ciges, (2005). *La diversitat cultural a l'escola: propostes practiques per a un currículum intercultural*. Castelló de la Plana: Col·lecció Educativa.

10. ANNEXOS

Annex 1.

Ací es pot veure el treball d'un grup d'alumnes que va fer l'exposició sobre el Marroc (els noms són inventats).

MARROC

Juan García
Noelia López
Clara Galta
Mohamed ElKhayat

El Marroc és un país sobirà situat al Magrib, al nord d'Àfrica, amb costes al Océ Atlàntic i al Mar Mediterrani. Els seus habitants s'anomenen Àrabs i parlen d'idioma Àrab.

SANDEYA I ESCUT DEL MARROC

- La Sandeya és un símbol del Marroc que té un significat molt més que un símbol que és el símbol del país. El símbol és el símbol de la unitat i el consens, i és de color verd perquè és el color nacional del país.
- L'escut del Marroc és un símbol amb 20 anys d'història i és el símbol del país. És de color verd i té un símbol que és el símbol del país. És de color verd i té un símbol que és el símbol del país.

SÍMBOLS DEL MARROC

La Hra de Alima és un símbol amb forma de mà, simbolitzant la determinació i el poder. És un símbol molt important en el món àrab, que s'utilitza per a representar la dignitat i el poder. És un símbol molt important.

LA SEUA CAPITAL

Rabat és la capital del Marroc. És una ciutat molt important i és la ciutat més gran del país. És una ciutat molt important i és la ciutat més gran del país.

RABAT

CASABLANCA

ELS SEUS HABITANTS

El Marroc té una població de 35.179.000 habitants. Té una densitat de població de 74 habitants per km². La majoria són dones.

SISTEMA MONETARI

El Dirham és la moneda que s'utilitza allí i es divideix en 100 cèntims.

LES LLENGÜES

Al Marroc hi ha dos llengües que són oficials, l'àrab, que s'utilitza en tots els països, i el francès.

سَبَاذْتِيَان

SISTEMA POLÍTIC

El Marroc és una monarquia constitucional, amb legalitat constitucional i un sistema multipartidista amb sufragi universal. El rei Mohammed VI del Marroc és el cap d'Estat.

RELIGIÓ I SOCIETAT

El Marroc és un país musulmà i és d'islam la religió del país. El islam significa "submissió a la voluntat de Déu" i el musulmà és aquell que acaba de ser dictebat, al igual que ocorre amb el cristianisme és una religió monoteista.

GASTRONOMIA

El plat més típic del Marroc és el tajine. És un plat típic del Marroc que es fa amb carns i herbes. És un plat típic del Marroc que es fa amb carns i herbes.

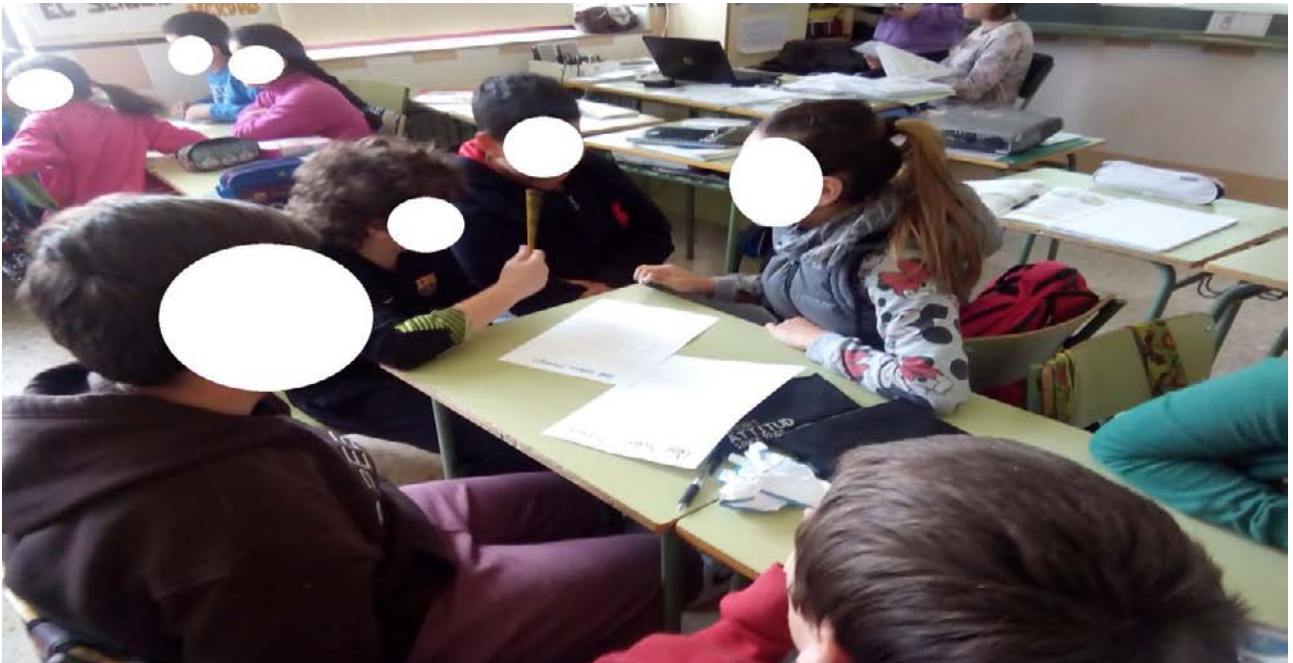
GRÀNCIES PER LA VOSTRA ATENCIÓ

FI

A continuació, es poden veure algunes imatges de l'alumnat preparant el seu treball d'exposició i presentant-lo en classe.

Annex 2.

En grups informals, l'alumnat formula preguntes (remolí d'idees) sobre el tema general de tota la classe. Es recullen les preguntes en subtemes.

L'alumnat fa un recerca de la informació amb ajuda del professor.

Annex 3.

Cada grup presenta la informació en classe.

